

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationum// Roberti Bel-//larmini Politiani,// Societatis
Iesv// De Controversiis// Christianae Fidei, Adver-//sus
huius temporis Haereticos,// Tomus ...**

De Sacramento Evcharistiæ - Sex Libris Explicata

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1589]

VD16 B 1603

XVI. De iis, quæ recita[n]tur in Missa Catechumenoru[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54113](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54113)

nam altare, & librum in signum reuerentiæ osculamur, fratres autem in signum charitatis, & pacis.

QUARTA cæremonia est, signum crucis: quæ omnium communissima & antiquissima est. Nam signo crucis seipsum Sacerdos consignat, item librum, altare, res offerendas, & oblatas, ac denique populum dum ei benedicit.

NOTAT autem Micrologus, libro de obseruationibus Ecclesiasticis, cap. 14. signum crucis aut semel, aut ter, aut quinques exprimi solere super oblationem, non bis aut quater: quia semel exprimitur ad essentia diuinæ unitatem, ter ad personarum Trinitatem, quinques ad quinque plagas Domini repræsentandas.

Esse autem antiquissimam cæremoniam, perspicuum est. PRIMO, ex Liturgiis sancti Iacobi, & aliorum, quæ plenæ sunt eiusmodi consignationibus. SECUNDO, ex Chryostomo, homil. 55. in Matthæum, & Augustino tract. 118. in Ioannem, qui dicunt omnia Sacramenta, & ipsum diuinum sacrificium signo crucis perfici. TERTIO, ex Tertulliano in libro de Corona militis, Cyrillo Catechesi 4. & 13. & Hieronym. in epist. ad Eustochium de custodia Virginitatis, qui docent, in omni negotio signum crucis adhibendum. Quod si in omni negotio, cur non in actione tremendi sacrificij?

CAPVT XVI.

De his, quæ recitantur in Missa Catechumenorum.

ESTAT POSTREMA controuersia de veritate Canonis, & aliorum, quæ in Missa recitantur. Vbi illud est OBSERVANDVM, Missam in quatuor partes diuidi solere. PRIMA est, ab initio vsq; ad Offertorium, quæ dici solet Missa Catechumenorum. SECUNDA, ab Offertorio vsq; ad Consecrationem, quæ dicitur à Græcis *ἀναφορά*, à Latinis nonnullis Canon minor. TERTIA, à Consecratione vsque ad Communionem, quæ dicitur Canon maior. QUARTA, à Communionem vsq; ad finem.

De Psalmo, Iudica; & Confessione.

PRIMUM igitur ante Missæ initiū pronunciatu Psal. 42. *Iudicame Deus, & fit generalis confessio. Et quidē Psalmum*
Eccc 4 repre-

reprehendere nemo potest, neque etiam confessionem, p-
tenus fit Deo, & proximis astantibus: sed quatenus fit lo-
ctis, aduersarij eam non probant, quod existiment Sanctos
audire non posse, cum tam procul absint. Sed Ecclesia Catho-
lica nihil dubitat, Sanctos cognoscere, ut orationes, ita etiam
confessiones nostras, tum ex ritu inuocationis Sanctoꝝ, qui
semper fuit in usu apud vetos Christianos, ut fuse docemus
in I. libro de Ecclesia triumphante, tum ex miraculis, quo-
mnibus seculis facta sunt ad Sanctoꝝ inuocationem, quo-
rum multa refert Augustinus, lib. 22. ciuit. cap. 8. Nos igitur
confitemur Deo, Sanctis, & Ecclesiæ presentis, quia omnia
offendimus, cum peccamus, ut ille etiam dicebat, *Lucas, Pe-
caui in cælum, & coram te.*

Vsum autem confessionis antiquum esse ante Introitu-
Missæ, patet tū ex Micrologo, cap. I. vbi aperte dicit, primum
tū solere confessionem, tum etiam ex Liturgia sancti Iacobi,
quæ à confessione incipit.

De Introitu.

SEQUITUR Introitus, qui constat ex Antiphona, & Psal-
mo, cum *Gloria Patri*. Dicitur Introitus, quia canitur Introitu
ro in Introitu Sacerdotis ad altare, ut vult Micrologus, p-
vel ut Conradus Brunus, lib. 2. cap. I. & alij volunt, quia Intro-
troitus, id est, initium MISSÆ. Conuenit ferè inter antiphona-
res, vsum Introitus inductum esse à Celestino I. Pontificem
ficenim scribit VValfridus, cap. 22. Micrologus, cap. I. Antiphona
passim. Sed non est hoc ita simpliciter accipiendum. Nam
IN PRIMIS non instituit ipse vsum canendi vnum versicu-
lum, ut nunc facimus, sed ut Psalmi Dauidis 150. antiphona-
rim canerentur per ordinem ante sacrificium: ut in eius
scribit Anastasius Bibliothecarius. Sed postea vitandæ pro-
ximitatis causa selecti sunt versiculi aliqui, qui ad excitandam
deuotionem viderentur aptiores: & Psalmi integri recitari
sunt horis Canonicis. DEINDE, Celestinus non fuit abso-
lute primus, qui Psalmos ad sacrificium adhibuit, sed forte
primus fuit, qui Romæ id obseruari voluit. Nam alioquin Dionysius
Areopagita, capite 3. Ecclesiasticæ hierarchiæ, mem-
nit Psalmorum, qui ad initium Missæ canebantur: & sanctus
Basilii in sua Liturgia circa initium iubet tres aut quatuor
versiculos Psalmi decantari. Sed etiam si à Celestino hæc in-
stituta

stitutio ortum habuisset, reprehendi non posset, cum Introitus ferè semper, ex diuina Scriptura sumatur, & ab vniuersa Ecclesia iste vsus ab annis amplius mille retentus sit.

De Gloria Patri, & c.

VERSICVLVS: *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto, etc.* qui additur ad Introitum, putatur à nonnullis à S. Hieronymo compositus, rogatu Damasi Papæ; in qua opinione est Alcuinus, in libro de officiis diuinis: sed verius est, quod scribit Vvalfridus in libro de obseruationibus Ecclesiasticis, cap. 25. compositum eum versiculum fuisse à Nicæno Concilio. Nam ante Hieronymi, & Damasi tempus fuisse vsum in Ecclesia canendi eum versiculum ad finem psalmodum, patet ex Theodoro, lib. 2. hist. cap. 24. & Sozomeno, lib. 3. cap. 19. qui scribunt Antiochiæ temporibus Constantij Imperatoris Catholicos, & Arianos in psalmodum sine discerni solitos, quod illi canerent: *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto*, isti autem *Gloria Patri per Filium in Spiritu sancto*. Basilius etiam de hoc versiculo *Gloria Patri, & c.* disputat lib. de Spiritu sancto, cap. 28. Testatur quoq; Concilium Vasense, quod ante annos M. C. celebratum est, can. 5. non solum Romæ, sed etiam in toto Oriente, & per Africam, post *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto*, subiungi solitum: *Sicut erat in principio, & c.* Porro epistolæ duæ, quæ circumferuntur de hac re, Damasi ad Hieronymum, & Hieronymi ad Damasum, supposititiæ, & ineptissimæ sunt, & idè ad tomum 4. meritò relegatæ.

De Kyrie eleison.

SEQUITUR inuocatio KYRIEELEISON, quam Græci Litaniam vocant, à verbo Græco *κῆρυξ*, quod est, supplicare. Esse autem antiquissimam hanc Missæ partem, patet ex Liturgiis, Iacobi, Basilij, & Chrysoptomi. Differit etiam de hac supplicatione Basilius in epist. 63. quam scribit ad Neocæsarienses. Apud Latinos etiam antiquissima consuetudo est, eandem Litaniam Græcis vocibus canendi. Nam S. Gregorius, lib. 7. epist. 63. cum accusaretur, quod Kyrie eleison, & alia nonnulla ex Græcorum cæremoniis in Latinam Ecclesiam inuexisset: respondit se cæremonias antiquas Ecclesiæ Romanæ conseruare, vel renouare, non autem à Græcis accipere; id quod etiam ex eo probat, quod apud Græcos dicatur Kyrie eleison à populo, apud Latinos à Sacerdote; & quod Græci

Ecce 5 non

non interponant Christeeleison, vt Latini faciunt, sed firmiter dicant, Kyricieleison. Esse autem verissimum, quod Gregorius dicit, non à se introductam in Latinam Ecclesiam hanc supplicandi formam, intelligi potest ex Concilio Valesiensi, quod annis centum, & quinquaginta ante Gregorium aeternum celebratum est. Nam in eo Concilio, can. 3. iubentur sacerdotes in Galliis ad Missam dicere Kyricieleison, & rursus redditur, quod in sede Apostolica, & per omnem Italiam applicatio illa ad Missas diceretur. Sanctus etiam Augustinus in altercatione cum Pascenio, quæ habetur inter epistolam numero 178. dicit ab omnibus Christianis Græcis, Latinis, Barbaris, supplicari Deo vt misereatur, lingua Græca.

De Gloria in excelsis.

DE Gloria in excelsis Deo, qui Angelicus hymnus nominatur, tradunt ferè omnes, institutionem esse S. Telesphori præ, vt is hymnus ad Missas dicatur. Ita VValfridus, cap. 1. observationibus Ecclesiasticis, & omnes alij. Et quidem quæ attinet ad prima verba, ea in Euangelio habentur, Lucæ recitantur etiam in antiquissima S. Iacobi Liturgia: sed adiecerit cetera, non est vsque adeò certum. Innocentius li. 2. de mysterijs Missæ, cap. 20. scribit eam additionem nullis tribui Telesphoro, sed à pluribus tamen tribui Pictauiensi: sed quicumq; tandem auctor fuerit, nihil omnino offensionis habet, vnde etiam Luthero placuit, vt patet in lib. de formula Missæ.

De Dominus vobiscum.

SEQUITUR salutatio: *Dominus vobiscum*, qua caremus vtimur, quotiescunq; populum excitamus, vel ad orandum ad audiendum: vnde præmittitur ante *Oremus*, & ante Euangelium, & Præfationem, & alia huiusmodi. Itaq; est quædam religiosa excitatio, seu inuitatio, & seruit loco aduerbii recedendi, quomodo religiosi olim, Augustino teste in Psal. 131. cum alium vocarent, dicere solebant: *Deo gratias*, quod etiam à multis seruatur: quomodo etiam S. Paula ad virgines conuocandas utebatur illa voce: *Alleluia*, vt in eius vita scribit Hieronymus: & nunc in Monasterijs virginum dici solet: *Deo Maria*. Porro hæc salutatio *Dominus vobiscum*, sumpta est more Hebræorum, qui salutates dicebant, *Dominus tecum* aut *vobiscum*, vt patet Iudic. 6. Ruth. 2. 2. Paral. 27. & Lucæ.

Scribit de hac salutatione integrum librum Petrus Damianus, qui inscribitur, De Dominus vobiscum, ubi probat debere dici etiam ab iis, qui recitant soli Horas Canonicas: ubi etiam monet in Missa ab Episcopis dici debere: *Pax vobis*, loco Dominus vobiscum, quia Dominus, Matt. 10. docuit Apostolos, quibus Episcopi succedunt, ut pacem annuntiarent cum ingrederentur aliquem locum. Et quamvis Concilium Bracarense I. can. 21. iubeat omnes tum Episcopos, tum Presbyteros in Missa eodem modo populum salutare; tamen servanda est in eiusmodi Ecclesiarum consuetudo.

Esse autem antiquissimam ceremoniam in Missa, ut Sacerdos populum saluter, perspicuum est, non solum ex Concilio citato, quod ante annos C. M. celebratum est, sed etiam ex vetustissimis Liturgiis, Jacobi, Basilij, Chrysostomi, & aliorum, in quibus passim legimus, aut *Pax vobis*, aut *Dominus vobiscum*, & ad utrumque responderetur: *Et cum spiritu tuo*.

De Collecta.

Post salutationem dicitur COLLECTA, de qua tria dicenda sunt. PRIMO, de nomine. SECUNDO, de antiquitate. TERTIO, de forma. De nomine multi multa non admodum probabilia scripserunt: duę sunt veriores opiniones. VNA, quod Collecta dicatur, quia paucissimis verbis colligit quidquid pro toto populo a Deo postulandum est. Ita docent Strabo, cap. 22. & Micrologus, cap. 3. ALTERA opinio, quę fortasse verior est, vult preces illas dici Collectas per intellectionis figuram, ab ipsa Missę celebratione, quę ab antiquis dicebatur Collecta, quia ad eam populus colligebatur: fuisse enim ab antiquis Missę celebrationem appellatam Collectam, patet ex illis verbis S. AUGUSTINI in breviculo collationis, collatione tertij dici: *Confitebantur se Collectam, & Dominicum egisse*. Exstant apud Surium in fine primi tomi acta Martyrū quorundam, & videtur esse illa, quę Augustinus citat, in quibus frequentissime legimus, Collectam facere, seu celebrare, pro eo, quod est Missam celebrare. Hinc etiā TERTULLIANVS in lib. de fuga in persecutione, extremo: *Quomodo colligemus*, inquit, *quomodo Dominica solēnia celebrabimus?* Hinc igitur oratio, quę dicitur in Missa, Collecta dicta esse videtur, quia est finis; immo etiam principium, & mediū totius illius actionis, quę Collecta dicebatur. Orationes em̄ dicuntur eodē numero

&

& ordine initio Missæ, in medio, & in fine: quæ etiam ratione aliquando eadem Collectæ, dicuntur Missæ, quia sunt quædam, eaq; potissima Missæ. Hæc de nomine.

Porro antiquitas inde cognosci potest, quod vsus semper fuit in Ecclesia, vt nunquam Christiani congregarentur, quin finis esset oratio, vt patet ex Iustino Apologia 2. extrema, & Tertulliano in Apologetico, cap. 39. immo & Apostolo hec præcipiente 1. Tim. 2. Collectæ autem nostri Missalis, quoniam pulcherrimæ sunt, ab antiquis Pontificibus composuit, & à S. Gregorio in vnum congregatæ creduntur, vt V Valentinus Strabo significat, cap. 22.

Quod ad formam attinet, præscribitur in Concilio III. Carthaginensi, cap. 23. vt oratio, quæ in Missa dicitur, dirigatur ad Patrem, nec tamen inde sequitur, Filium, & Spiritum sanctum non esse inuocandos, vel in Missa non inuocari, vt Tertullianus in lib. de oratione rectè docet, propter ecclesiæ vnitatem, semper in Patre intelliguntur Filius, & Spiritus sanctus. Idem videmus in oblatione sacrificij, quæ proprie ad Patrem dirigitur, vt patet ex illo initio Canonis: *Te igitur precamurissime Pater, per IESVM CHRISTVM*, & tamen sacrificium toti Trinitati offertur, vt probat S. Fulgentius in Monimum, cap. 2. 3. 4. & 5. immo ex conclusione Collectæ pertè colligitur, cum Patre simul inuocari Filium, & Spiritum sanctum: dum enim dicimus Filiû, & Spiritum sanctum cum Patre viuere & regnare per omnia secula seculorum, simul indicamus nos cum Patre Filium & Spiritum sanctum inuocare.

Cur autem Collectæ ordinariè dirigantur ad Patrem, non ad Trinitatem, duæ sunt causæ. VNA, quia Dominus ita docuit nos orare, Matth. 6. *Pater noster qui es in caelis*, & Iohannes *Quidquid petieritis Patrem in nomine meo*. ALTERA, quia debet semper oratio concludi per Christum, cum sit ille inuocatus noster, per quem omnia petimus. Incommodum foret fuisse dirigere orationem ad Trinitatem, & concludere: *Per Filium tuum, &c.* videremur enim eo modo facere CHRISTVM Filium Trinitatis: quod si omiſsa voce Filij, & diceremus: *Per Christum Dominum nostrum*, videremur excludere Christi personas, nam vnâ includeremus in Trinitate quam inuocamus, alteram excluderemus, per quam inuocamus. Tolluntur autem omnia incommoda, cum diriguntur

ad vnam personam: & quia persona Patris est prima, & ab illa ceteræ originem ducunt; visum est optimum, vt quando ad vnam personam dirigendæ erant, ad Patrem dirigerentur. Sunt tamen quædam Collectæ, quæ diriguntur ad Filium, & concluduntur: *Qui viuis & regnas, &c.* Sed eæ pauca sunt, & fortasse non tam antiquæ, quam aliæ. Fortasse etiam dedita opera voluit Ecclesia aliquas Collectas dirigi ad Filium, ne homines crederent, non posse disertis verbis inuocari nisi Patrem.

Finita oratione, responderetur, AMEN, quod significat, verè, seu fideliter: à verbo Hebræo אָמֵן, quod in Niphil significat credere, & in Niphal, stabilè esse. Græci vertere solèt *ἔστιν*, fiat: optat enim qui id responder, verè, & fideliter ita fieri, vt in oratione postulatur. Esse autem vsum antiquissimum respondendi, Amen, patet ex Apostolo 1. Cor. 14. *Qui supplet locum idiotæ, quomodo respondebit, Amen?* Idem patet ex Iustino in 2. Apologia extrema; Hieronymo in Prologo, lib. 2. in epist. ad Galatas: & Augustino in epist. 107. ad Vitalem.

De Epistola.

POST Collectam sequitur lectio ex Propheta, vel Apostolo: quem morem antiquissimum esse, patet ex Iustino Apologia 2. citata, vbi dicit, in Synaxi lectiones ex Prophetis, & Apostolis legi consueuisse. Idem patet ex Tertulliano in Apologético, cap. 39. ex Dionysio, cap. 3. de Eccles. hierarch. Videtur autem hic mos ab Hebræis acceptus, apud quos per omne Sabbarum, adhuc hodie leguntur in Synagogis lectiones ex Prophetis. Vide Luc. 4. Act. 13. 15. 17. & 18.

De Graduali, Alleluia, Tractu, Prosa.

LECTIONE finita, leguntur aliquot versiculi, qui vt plurimum ex Scripturis sumuntur. Et quidem in Græcorum Ecclesia, antiquissima consuetudo est aliquid interserendi inter Epistolam, & Euangelium, vt patet ex Liturgia Chrysofomi: apud Latinos non videtur vsq; ad eam antiqua vniuersalis consuetudo. Nam in Concilio Toletano IV. celebrato ante annos C M. can. 11. prohibentur Laudes post Epistolam, tamen postea Romana consuetudo interserendi Gradualia, & alia eiusmodi, paulatim omnibus placuit, & vbiq; recepta, & approbata fuit, vt scribit VValfridus, cap. 22.

Sunt autem quatuor genera horum versiculorum: nam alij dicuntur Responsorium, seu Graduale, alij Alleluia, alij Tractus,

Tractus, alij Sequentia, seu Prosa. Responsorium dicitur, et uno incipiente alij respondent, ut scribit Rabanus lib. 2. dicitur. Clericorum, cap. 51.

Cur autem Graduale dicatur, non eodem modo ab omnibus traditur: vera ratio esse videtur, quam tradit B. Rhenanus in annotationibus ad librum Tertulliani de Corona militum, quod scilicet dicatur Graduale, quia canebatur dum Diaconus gradus ascenderet ad Euangelium decantandum. Eius etiam intelligi potest, cur eiusmodi versiculi decantentur: mirum ne ociosè transigeretur tempus illud, quod necesse erat interponendum erat inter Epistolam, & Euangelium, dum se Diaconus ad illud cantandum preparabat. Fuisse autem usum in Ecclesia, ut Euangelium ex loco altiore caneretur, quod etiam nunc in multis locis obseruatur, perspicuum est ex verbis ORDINIS Romani: *Cum ascendit Diaconus ad legendum Euangelium, solus ascendit vltimum gradum.* & Cyrillus in li. 2. epist. 5. ubi de Aurelio Confessore, quem ad legendum in Ecclesia Euangelium ordinauerat, dicit eum ad pulpitum post catastam venire. Denique in antiquis Ecclesiis videntur lapidea pulpita in usum Euangelij legendi inchoata, quae à Micrologo cap. 9. & ab aliis dicuntur Ambones, à vocabulo; nam ab ἀμβάνω, ascendo, fit ἀμβών, ut patet in Concilio Laodicensi, cap. 15. Latinus interpret verbum dicitur.

Porro Alleluia, quod significat, Laudate Dominum, dicitur post Graduale, teste VValfrido, cap. 22. & eius locum in diebus ieiuniorum dici solet Tractus, qui sunt alij versiculi Scripturis desumpti: dicuntur autem hi versiculi Tractus, quod grauitur, & tractim cani debent in signum modestiae, ut patet Durando. Denique in festis sollemnissimis, ut in Paschate, & in octo festis tecoste addi solet Sequentia, seu Prosa, qui sunt versiculi rhythmi.

Nihil horum à Lutero reprehenditur, nisi quod non canitur semper Alleluia: quocirca statuit ipse in formula Missae; ut etiam in Quadragesima, & in ipsa Hebdomada sancta decanteretur Alleluia. SED recedit in hac re omnino temerarius vsu antiquitatis. Nam in primis in Concilio Toletano canon. 10. expressè cauetur, ne in Quadragesima caneretur Alleluia. Augustinus in epist. 119. cap. 15. dicit, usum fuisse celebratum, ut solum à Paschate, vsq; ad Pentecosten quoniam dicitur.

Dominicis diebus caneretur Alleluia, in signum lætitiæ, ob Christi resurrectionem. Et S. Gregorius aliquando reprehensus fuit, quod extra tempus Pentecostes ad Missas cani iuberet Alleluia; nimirum in omnibus festis; exceptis iis, quæ incidunt inter Septuagesimam, & Pascha; quibus ipse responderet, usum istum non a se incipere, sed introductum tempore Damasi, auctore S. Hieronymo. Vide lib. 7. epist. 63. ad Ioannem Syracusanum Episcopum. Esse autem canticum lætitiæ Alleluia, & meritò intermitteri in diebus pœnitentiæ, & luctus, patet ex Scriptura diuina. Nam Tobia 13. ubi describitur gloria cœlestis Hierusalem, inter alia legimus: *Et per vicus eius Alleluia cantabitur.* Et Apocal. 19. describitur lætitia Sanctorum, quæ erit in cœlo post diem Iudicij: *Et audini, inquit, quasi vocem turba magna, & sicut vocem aquarum multarum, & sicut vocem tonitruorum magnorum dicentium, Alleluia, gaudeamus, & exultemus, &c.*

VNUM hîc addi potest ex Ruperto, lib. 1. de diuinis officiis, cap. 34. Graduale, esse versiculos ad pœnitentiam pertinentes: & idè tempore Paschali omitti, & eius loco duplicari Alleluia, quia totum illud tempus remissionis, & lætitiæ est: sicut è contrario à Septuagesima vsq; ad Pascha omitti Alleluia, & duplicari ea, quæ ad luctum, & pœnitentiam pertinent.

Sequitur deinde lectio Euangelica, quam antiquissimâ esse constat, non solùm ex omnibus Liturgiis, sed etiam ex Concilio Laodiceno, cap. 16. Carthaginensi IV. can. 84. & Valentino. can. 2. Item ex Patribus, Chrysostomo, homil. 6. de pœnitentia, & hom. 3. in posteriorem ad Thessal. Augustino præfatione in epist. Ioannis, ubi meminit certarum lectionum ex Euangelio, quæ pro festorum diuersitate legebantur, Hieronymo in epist. ad Sabinianum Diaconum, ac demùm ex epist. decretali Anastasij Papæ I. ubi iubentur omnes stantes Euangelium audire, ob reuerentiam Domini loquentis. Quam ceremoniam non ipse primus instituit, vt multi putant, sed confirmavit, & obseruari mandauit, etiam in his locis, ubi non seruabatur. Clemens enim lib. 2. constit. cap. 57. aliàs 61. dicit, Apostolos hoc præcepisse, vt omnes cùm clerici, tùm laici assurgant, cùm legitur Euangelium.

Porro ceremoniæ petendæ benedictionis ante Euangelium, & excitatio populi, per illa verba: *Sequentia sancti Euangelij secundum Mattheum*; & responsio: *Gloria tibi Domine,*

Domine,

Domine, habentur etiam in Missa S. Ioannis Chrysostomi apud Amalarium lib. de officio Missæ, cap. 18. & Alcuinum lib. de officiis diuinis.

De Symbolo.

SYMBOLVM rectè post Euangelium pronunciat, quod fides ex auditu verbi Dei sequitur. Vfus autè Symbolum Constantinopolitanum in Missa canendi, apud Orientales antiquior est, quàm apud Occidentales: nam in Missa Chrysostomi expressè habetur, & idem ex Concilio III. Toletano colligitur, quod tamen Concilium ante annos circiter M. tribu- bratum est; in eo enim Concilio can. 2. statuitur, vt iuxta morem Orientalium Symbolum dicatur ad Missam singulis dominicis diebus. Scribit etiam VValfridus Strabo, cap. 22. apud Germanos & Gallos, vsum Symboli ad Missas recitandi, tempore Caroli Magni potissimum inualuisse, occasione ètiam Vrgelitani Episcopi, qui eo tempore hæreseos danatus fuerat.

CAPVT XVII.

De Offertorio, & Prefatione.

De Offertorio.

OFFERTORIUM ordine sequitur, quod ex libro I. tit. 1. cap. 1. de his, qui ad altare accedunt, dicitur, quod in altari- ris perpetuò sumitur, & inde nomè accepit. Vnde etiam caneretur dum populus offerebat, vt VValfridus Strabo tradit, cap. 22. & Micrologus cap. 10. Quibus præterea tem illæ orationes: *Suscipe sancte Pater: Offerimus tibi Domine: Veni sanctificator: In spiritu humilitatis, &: Suscipe sancte Trinitas*; neq; antiquæ admodum sunt, neq; in Romana ecclesia ante quingentos annos legebatur. Scribit enim Micrologus cap. 11. illas preces: *Veni sanctificator, &: Suscipe sancte Trinitas*, iuxta ordinem Gallicanum recitari, sed in Romana Romano nullas orationes esse institutas inter Offertorium & Secretas. Vnde etiam VValfridus, Amalarium, Rupertum, & Alcuinum, immò etiam Innocentius III. & alij veteres, non nominerunt illarum orationum, sed transeunt ab Offertorio ad Secretas: Quia tamen nihil continent, quod offendant, præsertim ab omnibus receptæ sunt.

Sed obiectiunculæ quædam soluendæ sunt, quas Georgius Maior in preces illas euomuit. PRIMO obiicit, cur dicitur calix salutaris, in quo nihil est nisi vinū. RESPONDEO, Nomen